שירה על נסכים הבאים בפני עצמם

הסתפקו בני הישיבה, האם נסכים הבאים בפני עצמן[149], טעונים שירה או לא? וצדדי הספק הם: האם צריכים לומר, שכן אמר רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יונתן, שאין אומרים שירה אלא על היין, או שמא על אכילה ושתיה[150] אומרים, אבל על שתייה לחוד לא אומרים? מביאה הגמרא ראיה ממה ששנינו רבי יוסי אומר, מגלגלים זכות ליום זכאי, ובודאי שאין הכוונה לעולת חובה, שהרי בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד. ואין הכוונה לעולת נדבה, שהרי שנה רב מרי בבנו של רב כהנא שאין עולת נדבה טעונה שיר, שהרי אין זמנה קבוע, אלא ודאי שמדובר בעולת נסכים. אמר רבא, ויש אומרים שאמר זאת רב אשי, שלא יתכן שלשם שירה אמרו באחד בשבת, כיוון שאין זו השירה של יום ראשון, אלא של יום רביעי? אלא שהייתה קינה, שנפלה להם בפיהם. שואלת הגמרא, הרי נאמר שהם עומדים על דוכנן? אומרת הגמרא, שיש לומר כפי שאמר ריש לקיש, שאפשר לומר שירה שלא על הקרבן. שואלת הגמרא, אם כך שנאמר גם בנסכים מספק? אומרת הגמרא, שכיוון שאם נאמר רק משום דברי ריש לקיש אין זו חובה אלא רשות, ועלולים לטעות שגם בנסכים הבאים עם הקרבן, השיר הוא רק רשות, ולכן אין לומר שיר על נסכים מספק.

רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי

מבררת הגמרא, איך יתכן לומר שמדובר בראשונה במוצאי שביעית, והרי נאמר בפסוק, "בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר"[151], איזו היא שנה שראש השנה בעשור לחדש? הוי אומר זה יובל[152]. ואם שנת היובל הייתה בשנת הארבע עשר לחורבן הבית, והיובל הוא לעולם במוצאי שביעית, ואם במוצאי שביעית נחרב

149 כגון שהביאו היום קרבן ציבור ולא הביאו נסכים עמו, והביאום למחר. רש"י.
150 קרבן ונסכים. רש"י.
151 גלות יהויכין והחרש והמסגר, ויחזקאל היה מהם. רש"י.
152 יובל ראש השנה שלה ביום הכפורים שתוקעים בית דין בשופר ונפטרים עבדים לבתיהן ושדות חוזרות לבעליהן, ואז נראית שהיא יובל. רש"י.

הבית, יש חמש עשרה שנה בין החורבן ליובל? אמר רבינא, הכוונה ארבע עשרה שנה אחרי השנה שבה הוכתה העיר. שואלת הגמרא, אם כך הדבר היה בעשרים ושש שנה לגלות יהויכין, ולא בעשרים ושש. שהרי אמר מר, שגלו ישראל עם יהויכין בשנה שביעית לכיבוש יהויקים, גלו בשמונה, כלומר שאותה גלות הייתה בשנה שמינית למלכות נבוכדנצר. גלו בשמונה עשרה עם צדקיהו, והיא היתה חורבן ירושלים. גלו בתשעה עשר, ומשנה שביעית שהיא גלות יחזקאל ועד שמונה עשרה שהיא חורבן הבית, עברו אחד עשרה שנים. ויחד עם החמש עשרה שנים שמהחורבן ועד היובל עם שנת החורבן ושנת היובל, ישנם עשרים ושש שנים. וכיצד אמר יחזקאל בעשרים וחמש לגלותנו היה יובל? אמר על כך רבינא, הרי קושיא זו קשה גם אם תרצה למנות את שנת החורבן באותם ארבעה שנים, כוון שגם אם גלו בתשע עשרה, משבע ועד תשע עשרה, ישנם שתים עשרה שנים, ואם תמנה עוד ארבע עשרה לשנת חורבן ושנת היובל, יש כאן עשרים ושש שנה, מגלות יהויכין שהיתה בשנת שבע, לאותה שנה שגלו בה? ואם כן אתה צריך לומר, שכשאמר יחזקאל עשרים וחמש לגלותנו, כוונתו למנות את השנים, ללא השנה שגלו בה יהויכין ויחזקאל, וגם לשיטתי יש למנות כך.

שואלת הגמרא על רבינא, הרי ודאי בגלות האחרונה היה החורבן, וכיון שאמר רבינא שהיו חמש עשרה שנים עד היובל, ומגלות יהויכין ועד שנת חורבן שהוא בשנה התשעה עשר, היו אחד עשר, חוץ מהשנה שגלו בה וחוץ משנת החורבן, אם כן יש כאן עשרים ושש שנה? מתרצת הגמרא, שלא היו שלש גליות אלא שגלו בשבע לכיבוש יהויקים שהיא שמונה לנבוכדנצר, וגלו בשמונה עשרה לכיבוש יהויקים שהיא תשע עשרה לנבוכדנצר[153]. שכן אמר מר בסדר עולם, שנה ראשונה כיבש נינוה שניה עלה וכיבש יהויקים[154].

153 משבע ועד תשעה עשר חוץ מהשנה שגלו בה יהויכין ויחזקאל, וחוץ משנת החורבן, וט"ו עם שנת החורבן ושנת היובל הרי כ"ה. רש"י.

154 אין זו גלות, שהרי לא הגלה שום אדם, אלא כבשו לעבד תחתיו, ועבדו שלש שנים. רש"י.

וכן בשניה

מבררת הגמרא[155], איך יתכן לומר שהבית חרב בפעם השנייה במוצאי שביעית, הרי הבית השני עמד ארבע מאות ועשרים שנים, לבד מהשנה שחרב בו, ארבע מאות שנה הם שמונה יובלות, ועוד ארבע עשרה הם שני שנות שמיטה, ונשארו שש שנים, ואם כן בשביעית עצמה חרב? אומרת הגמרא, שזה כדברי רבי יהודה, שאמר ששנת החמישים עולה לשנת יובל, והיא תחילת יובל הבא, ואם כך יש להוריד שמונה שנים מאותם שמונה יובלות, וביחד עם אותם שש יש כאן ארבע עשרה במוצאי שביעית נחרב הבית.

שואלת הגמרא, הרי אם נעמיד את דברי רבי יוסי כרבי יהודה, לא יסתדר לנו החשבון לגבי החורבן הראשון. שכן שנינו בברייתא, שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו, ואין לומר שמשעה שנכנסו לארץ מנו שמיטין ויובלות, כיוון שאם אתה אומר כן, נמצא שהבית חרב בשנת היובל עצמה[156], ולא יצא שיהיה יובל בארבע עשרה שנה אחרי אשר הוכתה העיר, אלא הוצא מהם שבע שכיבשו ושבע שחילקו ולא מנו שמיטין ויובלות עד סוף אותם ארבע עשרה שנים, ואם כן תהיה שנת היובל בשנה הארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר. ואם דברי רבי יוסי הם כשיטת רבי יהודה, יש להוסיף לחשבון שבע עשרה שנה, ואם כך כשנחסר את הארבעה עשרה שנים, של כיבוש וחילוק, ישארו עוד שלוש שנים, ואם כן החורבן היה בשנה השלישית לשמיטה? מתרצת הגמרא, שאת אותם שלוש שנים[157] שצר סנחריב עליהן, ולא היה להם פנאי לחרוש ולזרוע, ולא מנו שמיטין ויובלות, עד שבא ירמיה והחזירם לא החשיבו.

אומרת הגמרא, שאפשר לומר שרבי יוסי אמר את דבריו כרבנן, ומה שאמר שחורבן השני היו התאריכים כמו בראשון, כוונתו לתשעה באב

---

155 עמוד ב'.

156 שהרי אין לומר שלא חרב עד חמשים ואחת, כיוון שאם כן לא יסתדרו דברי המשנה, משום שאם נחסר את השבע שבהם כיבשו והשבע שבהם חילקו, יצא שהחורבן היה בשנת ל"ז של יובל, והיא שניה לשמיטה, ובמשנה נאמר שזה היה במוצאי שביעית, לכן צריך לומר שמדובר בשנת היובל עצמה. רש"י.

157 כך פרש"י, אבל הביא גירסא אחרת שכך נאמר בה, הנך שני דאגלינהו סנחריב עד דאתא ירמיהו אהדרינהו לא חשיב, ודוקא נקטו כך כיוון שאת כל אותן השנים שהיו בגלות, לא החשיב רבי יהודה במנין שמיטין ויובלות.

ומוצאי שבת, ולא לכך שזה היה במוצאי שביעית. וכך גם מסתבר שהיה, שהרי משמרתו של יהויריב לא היתה בבית שני, כפי ששנינו בברייתא, שארבע משמרות עלו מן הגולה בימי עזרא, ידעיה וחרים פשחור ואימר, עמדו נביאים שביניהם וחלקום לערים וארבעה משמרות, ולא היו יודעין כיצד יסדרן מי יעבוד אחר מי, כתבו את שם כל המשמרות בפתקים ונתנום בקלפי, בא ידעיה וכיוון ברוח הקודש, ועלתה איגרתו בידו, וחזר והכניס ידו ונטל איגרת, וכן עד שש פעמים, ובאותו סדר שעלו האיגרות בידו, כך עשו אחריו אותן הכתובים באיגרות, זו אחר זו. בא חרים ונטל חלקו וחלק חביריו שש, וכן פשחור וכן אימר, ויהויריב שוב לא עלה, התקינו נביאים שביניהם שאפילו יהויריב ראש משמרות עולה, לא ידחה ידעיה ממקומו, אלא ידעיה עיקר ויהויריב טפל לו, ומוכח שלא אמר רבי יוסי על הכל שכך היה בשני.

רב אשי אמר, שגם על מוצאי שביעית אמר רבי יוסי וכן בשניה, אלא שאת שבשש השנים הראשונות שמבנין הבית עד שעלה עזרא וקידש את ארץ ישראל לא מנו שמיטין ויובלות, וכשתוריד שש שנים משנות הבית, ייצא ששנת הארבע מאות ועשרים היא במוצאי שביעית[158]. ולומדים שעד שש שנים לא עלה עזרא, מכך שכתוב "באדין בטילת עבידת בית אלהנא די בירושלים", ואם כן בשנת שתים לדריוש התחיל הבנין, ונאמר: "ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא". ושנינו שבאותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא וגלותו עמו, שנאמר: "ויבא ירושלים בחודש החמישי היא השנה השביעית למלך". ובא לירושלים בחדש אב, ועד תשרי שהוא שבע לבנין לא התחיל למנות.

158 ארבע מאות הם שמונה יובלות, וארבע עשרה הם שנים של שתי שמיטות, ובשנת תכ"א שהיה מוצאי שביעית חרב. רש"י.